

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Triplex Statvs; Ecclesiasticvs, Religiosus, & Sæcularis

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Cap. 8. Circa conditiones necessarias ad Tributi iustificationem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80707](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80707)

CAPVT VIII.

Circa conditiones necessarias
ad Tributi iustificationem.

DVBIVM V.

Princeps, qui sua culpa in paupertatem
peruenit, quia prodigis elargitionibus,
luxu, vel alio abusu consumpsit
erarium: potestne Tributum, ad ege-
statem subleuandam, imponere?

34 **Nonnulla** Res conditiones exigi assolent
ad tributi iustificationem. prima est
causa iustitia: haec autem attendi-
tur ex necessitate boni communis ad quod
tributa debent ordinari: non ad principis
utilitatem, vel abundantiam. pertinet tamen
ad bonum publicum congruens ipsius prin-
cipis sustentatio iuxta eius dignitatem, &
statum. Cessante vero omnino necessitate
iustitia tributi cessat, nisi alia causa subroge-
tur, ob quam tributum posset de nouo im-
poni; haec enim ad continuandum sufficit.
Quaeritur itaque, an quando Princeps
in egestatem peruenit, quia prodigis largi-
tionibus, luxu &c. erarium consumpsit, vel
ere alieno grauentur, possit tributa imponere?
Non potest, quia populus non debet pro culpa
Principis poenam subire. Sic D. Antonin.
Hostiens. Henricus, palacios, Rubios, quos
affert Sanchez hic cap. 4. dub. 2. num. 8. Gabr. in
4. dist. 15. q. 5. articulo 1. conclus. 2.

35 **Non potest.** Potest plane, quia à subditis debent princi-
pi necessaria ad sustentationem prouideri. Li-
cet autem princeps sua culpa venit ad ege-
statem: hic & nunc ea preiudicium debet à subditis
subueniri. Ergo potest licite tributum impone-
re. Ita Sanchez citatus Molina tom. 3. d. 667.
Lelsi. l. secund. cap. 3. dub. 6. num. 48. Valquez
Opus. de resit. §. 1. d. 2. 23.

37 **Has senten-
tias ad con-
cordiam
adduco, &
plura adii-
cio.** Vnam & alteram sententiam ad concordiam
adduco. prima sententia vera est, si alia via
Princeps possit necessitati subuenire. Secun-
da autem vera erit, si alia via Princeps nequeat
sibi prouidere: tunc enim debent subditi con-
tribuire. Notarium verò cum gratis Docto-
ribus, debore tunc principem moderari, quan-
tum fieri valeat, proprios sumptus, ne subditos
sua culpa nimis grauet: debere etiam po-
test, quando ad pinguiorem fortunam vene-
rit, damnum illud subditis refarcire, quod
principis culpa passi fuerint. Vnde monet P.
Molina ibi, num. 5. peccare principes piaculo
iniustitiae, quando inordinatis sumptibus, im-
moderatisque largitionibus periculo se expo-
nunt grauari populos in futurum: & ideo
confestarium, & Thesaurarios praenire
debere, & in icere scrupulum in huiusmo-
di sumptibus ob periculum graui, cui se prin-
ceps exponit populos nimis exactionibus
aggrauandi, occurrente postea necessitate pra-

sertim, cum bona illa, quae principes prodigunt non sunt eorum libera, sed ei à populo
data ad defensionem Regni, & ad communes
necessitates, quae occurrere possunt. Vnde etiā
P. Sanchez dub. secund. num. 8. infert, si ex ini-
qua Receptorum administratione populus de-
bita contraxit, posse ex facultate Regia impo-
ni tributum ad ea debita soluenda, quando ex
bonis Receptorum, qui male administrant,
solui non possunt.

DVBIVM VI.

Estne iustum Tributum, quod ex rebus
quae communiter ad usum vitae hu-
manae emuntur soluendum imponi-
tur, ut ex pane, vino, oleo, car-
nibus?

Dixi, triplicem conditionem assignari ad
tributi iustificationem, primam au-
tem esse causam iustitiam, de qua dub. 6. Secun-
da autem est proportio tributi cum neces-
sitate, vel causa propter quam exigitur. Ter-
tia est proportio geometrica in tributi im-
positione seruanda, ut scilicet, si ad necessitatem
non omnibus communem, sed aliquorum im-
ponitur, ij primo loco grauentur, ad quos ne-
cessitas illa spectat: itaque non potentibus, ab
aliis exigantur; quatenus membra eiusdem
corporis debent sibi inuicem subuenire. Si
vero necessitas sit communis, omnes commu-
niter, & quoad fieri possit aequaliter grauen-
tur. Aequaliter, inquam, aequalitate ac propor-
tione geometrica, ut ij, qui maiores vires ha-
bent, plus soluant: & qui minorem, minus;
alioquin non distribuitur onera communia
aequaliter aequalitate formalis, sed aequalitate
materiali, quae est summa inaequalitas: ut
si paruulo, & viro adulescente aequale pondus sin-
gulis deportandum imponatur. Hinc quae sie-
rim, an sit iustum tributum, quod soluendum
imponitur, ex rebus, quae communiter ad usum
vitae humanae emuntur, ut ex pane, vino, oleo,
carnibus?

39 **Non est iustum.** Quia in iis aequè, imò & Non est
plus grauantur pauperiores, qui plures filios
habent ad quos alendos, plura emunt. Adde
dimites, & nobiles plura ex iis habere ex suis
possessionibus, abique eo quod emere cogat-
ur: atque ideo nihil soluunt; pauperes vero, qui
debent pretio emere, eorum tributorum to-
tum pondus apportant. Sic Alfonso de Castro,
Driedo, Bernar. Hostiens. Angel. Tabie. Caiet.
Sotus, Ledes. quos refert Sanchez libro sexto
conf. capit. quart. dub. 44 & 45. Tolet. Zanard.
Sayr. Roland. & alij, quos affert Diana parte
secund. tract. 3. resolut. 28. dicens id esse pro-
babile, & Bonac. d. 2. de contr. q. 9. p. m. 5.

40 **Iustum quidem est.** Quia continendo po-
test talis tributi prohibitionem abrogare. Sed
haec ratio non placet. Nam si tributum ini-
ustum sit ob inaequalitatem, iniusti-
tia illa erit contra ius naturae, atque ideo
non poterit consuetudine contraria pur-
gari: sicut vitia non poterit consuetudine
vlla licita reddi. Aliiter itelius probo. Quia
seruatur aequalitas, quantum seruari potest.
Nam

Nam licet pauperes cogantur emere: plus tamen emunt diuites & nobiles vna die propter maiorem familiam, quam alunt, & propter lautioris victum, quo vtuntur: quam pauperes emant vno mense, qui paucioribus contenti, paucius viuunt. Ita prima ratione nitentes Syluest. Angl. Natar. Gabr. Rosel. & alij, quos sequitur Sanch. *dub. 4.4. & 4.5. Valq. opus de restit. §. 1. dub. 2. n. 30. Molin. 10. 3. d. 669. Suar. de legib. l. 5. c. 15. n. 3. Azor. Malder. Ioan. de la Cruz, Tarrian. Reginald. Molfel. quos refert, ac sequitur Diana *circius*.*

⁴¹ *Hoc probabilius esse defendo. Nā si tributum imponendum esset taxando cunctas vires, & facultates, à singulis exigendo, quod solvere possunt, difficilior id fieret, & magis grauarentur subditi propter dependentiam ab exactoribus, & ministris, quorum iudicio taxandæ essent facultates, ac vires singulorum. Quare liberius hoc alio modo pauperes etiā contribuunt, quam si illo alio modo contribuere deberent.*

DVBIVM VII.

Pauperes, qui defraudant tributa imposita in his rebus communibus, quas ad proprium usum emunt, vel asportant, suntne peccati mortali damnandi, & obligandi ad restitutionem?

⁴² *Damnandi peccati sunt, & ad restitutionem obligandi, quia tributa in iis rebus imposita sūt iusta. Nam quod aliqui pauperes plura emant, quam diuites per accidens est ad conditionem proportionis: cum plures etiam diuites multo plura emant, plures enim agricolæ pauperes ex suis fructibus plerumque necessaria habeant, diuites verò contra vti in plurimum ea emere cogantur: pauci enim sunt diuites, qui carnes, vinum, oleum non emant, aliaque, quæ plures pauperes potius vendunt, quam emunt. Vnde ex hoc capite nequeant pauperes excusari. Peccant ergo grauer, ac restitutioni sunt obnoxij, si ex præfatis rebus tributum defraudent. Sic Natar. Rosel. Syluest. Angel. & alij, quos refert, ac sequitur Sanch. *hic dub. 4.4. & 4.5.**

⁴³ *Nec peccati damnandi, nec ad restitutionem obligandi sunt. Non sunt damnandi peccati lethalis, nec obligandi ad restitutionem, quia tributa in illis rebus imposita non sunt iuxta proportionem geometricam in eorum impositione seruandam. Si ergo iusta non sunt: vnde nam defraudantes ea graui piaculo sunt damnandi, & obligandi ad restitutionem? Ita Hostiens. Caiet. Sotus, Ledes. quos refert Sanch. *cap. 4. dub. 4.4. & tenet ipse n. 7. indicat Less. dub. 8. num. 55.**

⁴⁴ *Idem assero. Probabile admodum esse iudico, non facile esse damnandos graui piaculi, vel ad restitutionem obligandos: cum tot habeant Auctores graues, qui huiusmodi tributa licita esse negant. Saltem quando non constat de tributum iniusta.*

Esch. & Mend. Thes. Mor. To. VII.

DVBIVM VIII.

Gabellarius, seu exactor tributi regij potestne iusta conscientia illud exigere, quando iniustum præsumitur ob aliquam ex tribus conditionibus non seruata?

⁴⁵ *V*idimus ad iustitiam tributi tres necessario requiri conditiones, nempe causæ iustitiam, tributum cum necessitate proportionis & geometricam æqualitatem. Quæstio itaque est, an si præsumatur, aliquam ex his conditionibus in tributi impositione deficere possit gabellarius, vel exactor tributi regij iusta conscientia illud exigere? ⁴⁶ Minime potest, quia si Rex ipse imponere illud non potest, nec iuste percipere: coniecturæ exactor id exigere, vtique cooperator mali, non valebit. Sic Doctores multi asserentes necessariam esse illarum conditionum existentiam ad tributum iustitiam.

Potest sane, quia ad eam non spectat tributum iustitiam vestigare: & iustus illud exigere imponentis id operatur ex nomine. Ita nē. ⁴⁷ alij graues Doctores Sanch. *dub. 4.5. n. 9.*

Existimo posse illi iusta conscientia tributum exigere quamdiu ei de illius iniustitia clarè non constat, debet enim præsumere pro tributum iustitia præsertim in tanta opinionum varietate. ⁴⁸ *Hoc verum.*

DVBIVM IX.

Assum (vulgo Sissa) impositum propter ipsius ciuitatis, vel loci utilitatem, in quo imponitur: exigiturne iuste ab exteris illuc conuenientibus?

⁴⁹ *N*on exigitur iuste, quia cum causa pertineat ad solos ciues, non debent exteri ad eam communitatem minime pertinentes grauari. Sic Syluest. Angel. Caiet. Tabie. Angl. Medina, apud Sanch. *dub. 4.5. n. 6.*

Iuste exigitur, quia si exteri non soluerent, multi ex incolis ingentes se exteris emendo non soluerent. Et quia exteri plerumque etiam fruuntur bono illo communi fontis, pontis, viæ, propter quod illi loco tributum imponitur, ita Sanch. *ibi. Valq. hic §. 1. dub. 2. num. 32. Molina 10. 3. d. 669. n. 3. & alij.*

Hanc sententiam veriorē esse iudico, quia incolæ etiam huius loci, quando ad alias ciuitates, vel loca confluunt, illorum tributa locorum soluant. Quare non fit inæqualitas, si incolæ aliorum locorum cogantur, & ipsi solvere tributa huius loci ex pacto tacito inter homines diuersorum locorum inter gentium inito. ⁵⁰ *Iuste exigitur.* ⁵¹ *Veriorē hanc parē esse credo.*

Cc DVBIVM

DVBIVM X.

Procurator, qui civitatis nomine adesse comitis, ubi de imponendo tributo agendum est, si certum sit rem esse iniuste concludendam, nec illius suffragium esse profuturum nisi ad odium sibi conciliandum: teneaturne adesse, & pro veritate loqui.

52
Nonnulla
suppono.

Procedit difficultas hæc & sequentes in iis solum Regnis, & locis, in quibus Princeps non potest tributa imponere nova sine subditorum consensu, quem petere solet à communitatibus, vel ab iis, qui eas representant in comitis publicis, seu in Parlamento totius Regni, quo solent confluere qui electione, vel iure suffragium habent: ibi autem à rege huiusmodi tributa petuntur ob urgentes necessitates. Profectò, id ad quos pertinet ferre suffragium, si timent, rem iniuste concludendam esse, & suffragium suum posse conducere ad id impediendum: tenentur adesse congressui, & conari ad impediendum: Nam licet non teneatur sepe Decorationes adesse consentibus his communibus: tenentur tamen, quando de re gravis momenti est decernendū, propter obligationē, quā ex munere suo habet bono publico consulendi Doctores communiter. Quando vero certus ille esset, rem esse iniuste concludendam, nec eius suffragium profuturum, nisi ad conciliandum sibi odiū & invidiam sine ullo fructu: quæserim, num teneatur convenire adesse, & pro veritate loqui.

53
Teneatur
sane.

Teneatur profecto, quia quilibet Christianus obligatur veritati facere, quando ex silentio illius ipsa læditur, insultante iniustitia, quod victoriam adversus veritatem, nullo diffidente, fuerit consecuta. Sic nonnulli Doctores pie quidem & vere.

54
Non teneatur.

Non teneatur, quia cum ex eius presentia nullum bonum publicum potest sperari; non obligatur adesse cum tanto onere. Ita Ledesma. 10. 2. ar. 7. c. 2. concl. 24. Ioan. Valer. in simili, & Nicolaus Garcia, quos affert, & sequitur Diana 10. 1. tract. de parlamento. resol. 18.

55
Hoc verius
mihi.

Verius plane hoc. Solummodò enim quis teneatur ex monere, ad impediendum damnum commune cum damno etiam proprio, si utilitas expectetur: non tamen ad proprium damnum subeundum, sine spe publicæ utilitatis.

DVBIVM XI.

Si is, ad quē spectat ius suffragij probabiliter iudicium forme de iniustitia tributi, sed probabilius iudices esse iniustum: potestne licite tributo consentire?

56
Questionis
status.

Profecto quando aliunde noticia haberi non potest, is ad quem pertinet suffragiū ferre, potest credere Regi attestanti, de gradu suæ necessitatis, & impotentia aliter

subveniendi aliud in contrarium non constet, vel nisi argumenta sint fortia ad dubitandum de eius veracitate in circumstantiis presentibus. Quid vero, si ille probabiliter iudicet esse iniustum, sed probabilius iudicet esse iniustum. Potestne licite tributo consentire.

Minimè potest, quia illi, quos civitates ad comitia immittunt, debent esse quasi economi, & curatores subditorum, seu civium, quorum nomine tributum acceptant: quo titulo amplecti debent partem probabiliorem. Neque enim fideliter suo muneri facit satis economus, qui cum in promptu triticum melius equali pretio comparate domino potest, minus bonum comparat: nec Medicus, qui ex duplici medicamento eligit minus tutum tutiori relicto æque facile. Cum ergo de bono Reipublicæ agatur, cuius hi curatores, seu economi sunt, & probabile sit tributi commodum, sed probabilius eius incommodum gravior: non satisfaciunt suo muneri, si probabiliori parte relicta, probabile iniustitiam tributi amplectantur. Sic Diana p. 1. ar. de parlamento. resol. 20. citans P. Valq. hic c. 6. §. 3. dub. 5. n. 75. Ille tamen loquitur de Rege imponente tributum, qui quoniam iudex est inter bonū commune, cui subveniendū, & inter subditos, quibus tributū imponit: debet se quæ probabiliorē parte, sicut iudex in sententia ferenda; alioquin non consulit, proinde debet Reipublicæ, eligendo partē minus probabilem, & secuti. Nos verò nunc loquimur non de Rege, sed de subditis acceptantibus tributum, qui quidē iudices non sunt. Attamen sunt (vt dixi) sicut economi & curatores civium, quorum nomine tributo consentiunt, quo quidē iudicio idem quod Rex, & iudex præstare tenentur.

Potest equidem parti minus probabili adherere. Quia quamvis alij Doctores probabilis abneget, Decorationem illam, (vulgatiter Procurator de Curia) subesse periculo gravandi amplius Reipublicam si opinionem probabiliorē non amplectatur: alij tamen probabiliter satis asserunt id periculum non subesse; cui iudicio probabilis in ferendo suffragio si se Decurio conformet, id hoc eligit, ut malū illud impediatur, quod probabile est vergere, in gravius Reipublicæ detrimentum. Porro economus ideo peccat, quia emptio meliori tritico, nullum periculum subit: at vero in casu nostro si tributū erat necessarium, eo quod sententia probabilis illa asserit minus instare periculum, si tributum imponi non concedatur: tuta id conscientia gerere potest. Ita Suarez l. 5. de legib. c. 28. n. 19. Navar. l. 3. de rest. c. 1. n. 268. & 269. Cardin. Lug. 10. 2. de iust. d. 36. n. 34. citans insuper Lessium.

Hanc sententiam in praxi admodum esse probabilem assero, & mihi eligo. In utraque autē sententia concedendum videretur, quādo ex negatione tributi tixæ, Principis indignitas, scandala, ac similia timentur, & exiguis, vel nullis ferē fructus ex negatione sperantur, quia vel alij plures consentient, vel adhibita nova suffragiorum sollicitatione impetrabitur posse multo magis suffragatorem amplecti partem probabilem de iustitia tributi, probabiliori relicta. Quia obligatio eligendi partem probabiliorem à Procuratore

67
Non pugnat

58
Potest qui
dem.

59
Hanc de
fide ser
vatum.

re (sicut ab oeconomis) non procedit, quando alie circumstantie parit illa reddunt. Non enim tenetur oeconomus melius triticum comparare cariori pretio, nec Medicus melius medicamenta adhibere aegrotis, quod difficilior est. Cum ergo negato tributi maiorem difficultatem afferat, sufficit per medium probabile, quale indicatur tributi concessio, bono communi providere.

DVBIVM XII.

Iudicandumne est iustum illud tributum, quod imponitur huic Regno, ut Rex alia Regna sue diuisionis defendat?

60
Iudicandum non est, iustum esse.

Iustum esse, non est iudicandum. Quia vniuersum quodque Regnum debet ad sui defensionem expensas impetire. Si enim hoc Regnum vilitatem non percipit, iustum non est, ut grammine tanto prematur. Sic nonnulli in ratione status parum experti.

61
Iustum esse, est iudicandum.

Iudicandum plane est iustum esse tributum, quia est huic Regni in collis admodum necessaria huiusmodi contributo: cum hac occasione pace interna, & domestica fruuntur, quam non haberent, si aduersarij Regem debiliorem inuenientes, reliquis alijs Regnis, bellum converterent ad hoc ipsum Regnum, quod nunc quiete potitur. Ita Valquez hic c. 6. §. 3. dub. 1. n. 6. doctissime (de more) hoc punctum versans.

62
Anteriori resolutio.

Certe tributa, quae subditis ad praesens solum interesse attendentibus gravissima videntur, si examinentur accurate iusta plerumque sunt, & ipsi subditis necessaria. Locis integre P. Valquez legatur, qui multum confert ad estimandum iudicium probabilissimum de huiusmodi tributi iustitia, & ad perspicendum, id tributum aequaliter ad huius Regni tuendam pacem ad hostes ex alio Regno profigandos, vel ne irruant in illud, reprimendos, exigitur.

CAPVT .IX.

Circa obligationem Tributis solvendi.

DVBIVM XIII.

Estne obligatio in conscientia solvendi Tributis?

63
Non est obligatio in conscientia.

Non est obligatio in conscientia solvendi tributis. Quia leges tributorum sunt ut in plerumque poena les quae non obligant ad culpam, sed solum ad poenam. Vnde poenitentes vrgendi non sunt impii ad restituendum, quod fraudaverunt. Esch. & Mend. Theol. Mor. Tom. VII.

Sic Angel. & Henric. apud Sanch. hic, cap. 4. dub. 1. n. 5. Nauar. sum. c. 13. n. 55. & 60. Beia, & Duaro. apud Diamam to. 1. de legib. r. fol. 19. & probabile indicat L. c. 3. dub. 8. n. 55. & Bonacin. de contr. d. 2. q. 9. p. n. 1. n. 3. Sa. v. Gabella n. 6. Mald. 2. 2. 17. §. 6. dub. 15.

64

Est in conscientia obligatio. Quia tributum non debetur ut poena, sed ut stipendium iure est in conscientia. naturae debitum Principi, ad suum statum, & bonum publicum sustinendum. Quantitas vero nisi pacto taxetur, debet lege taxari, qua lege posita, tributum Principi ex lege naturae debetur: imo & Publicano, in quem totum Regis ius ex conductione, fuerit translatum. Ita Gabri. Medina, Sylvest. Covar. Caiet. quos affert, & sequitur Valquez hic §. 3. dub. 2. n. 16. Lessius ubi supra Turrian. 2. 2. d. 46. dub. 1. Molina to. 3. d. 674. Vega, Graf. Fernand. Megala, Ledel. gantier. Suar. Navarra, quos affert, & sequitur Diana citatus.

65
Quid dicendum.

Ego autem cum Cardinali Lugo tem. 2. de iust. d. 36. n. 39. assero, in hoc puncto aliqua esse certa debere, alia in dubium revocari. Certum est tributa iniusta, in quibus deest causa, vel necessitas iusta, ut imponantur, vel alia quolibet conditio ex illis tribus, quae supra assignatae: non debent in conscientia etiam quando petuntur: nisi forte sint solum iniusta quoad excessum, tunc enim debentur quoad eam summam, in qua sunt iniusta, & non excessum, in quo solum iniusta exponuntur. Certum est tributa iusta debent in conscientia eo modo, quo lex obligat, ut solvantur. Quare si lex obligat, ut solvantur etiam non petita, & haec iusta sit obligatio erit in conscientia ea solvendi, antequam petatur. Quia lex obligat, & determinat illam summam pro stipendio debito Regi ad suum statum tuendum, quod stipendium populus dare tenetur, Rege petente. Si ergo Rex petit per leges, ut solvantur abique alia noua petitione: unusquisque debet ex se illam summam solvere, ut contingit in decimis, quae in conscientia, & ex iustitia debentur, etiam non petita; quia Ecclesia lege sua id postulat.

DVBIVM XIV.

Leges tributorum suntne de facto tales, quae exigant, tributa dari a subditi ex se ipsis sine alia petitione: & leges petentes tributa suntne ita iustae, ut obligent in conscientia subdito, cum onere restituendi, si non obediunt.

De facto tales sunt, ut etiam tributis non petantur: debeat impendi, quia non potest Rex sine hisce contributionibus sibi, & Regni necessitatibus providere: Ergo leges tributorum exigunt in conscientia non petita solui. Si vero non solvantur, qui retinet, ad restitutionem obligabitur. Sic Valsq. citatus à Cardin. Lugo ubi infra, adiciens, haud posse ex consuetudine introduci, quod Regi non assignetur, & solvantur sufficiens stipendium pro se, & pro publicis necessitatibus sustinendis: sicut nec coarctato facere potest, quod Ecclesiae Ministris stipendium necessarium non solvantur, quia utrumque est

66
Etiam si non petantur, solui debet

Cc 2 iure